

ELS DOS MIRALLS, novel·la per Enric MASSÓ.- "Nova Col·lecció Lletres", Albertí, editor - Barcelona, 1955.

Tot i la modèstia de la seva presentació i del seu preu, la "Nova Col·lecció Lletres" té una missió ben ambiciosa: la de dur a un públic molt més vast que el de les altres col·leccions catalanes la nostra literatura i de fer conèixer, d'una manera particular, als lectors joves, les possibilitats expressives i narratives del català, que una gran massa, avui, ignora. La normalitat editorial d'abans de 1939, amb diaris de tots els matisos, setmanaris, revistes per a tots els públics i en tots els gèneres, i una producció editorial oberta a totes les novetats i que abarcava totes les ~~maneres~~ branques de la literatura és, per a la gent jove, una cosa remota, quan no ignorada del tot. I, de vegades, descobrir que en català poden escriure's llibres fàcils de llegir i d'entendre, que alhora diverteixen i fan pensar, pot desvetllar en el novell lector en la nostra llengua l'afany d'emprar-la també per a la seva pròpia i personal expressió.

Per això cal assenyalar la presentació al públic, dintre aquesta col·lecció mensual, d'autors fins ara inèdits i que es mereixin els honors de la impremta, com aquest Enric Massó que ens dona la seva primera novel·la "Els dos miralls" com un tast afortunat d'una vocació que no podrà pas deturar-se en els seus inicis. "Els dos miralls" és una novel·la de dimensions normals, ben construïda i escrita amb un estil àgil, desenfarfegat, ciutadà. Com el seu autor, el llibre és ben barceloní, i els personatges tenen el segell d'autenticitat que ens fa pensar que els hem conegut o que n'hem conegut alguns de ben semblants. En un díptic que justifica el títol, Enric Massó explica una història d'amor a través de les confessions dels seus protagonistes. La primera part, "Memòries de Miquel Carreres" ens duu a començaments de segle, i ens presenta l'adolescència, la joventut i el matrimoni dissortat d'un advocat barceloní, que ha abandonat la família i el negoci paternal de Figueres. Eulàlia, la muller, és una deficient mental i al cap de poc temps es torna boja. Miquel Carreres ha de resignar-se a veure-la reclosa i, amargat, s'exilia. A la segona part, que se'ns presenta com a "Diari de Genoveva" i va datat de 1925 a 1930, trobem descrita la revifalla sentimental del protagonista, que s'ha repatriat, i els seus amors, que per força han d'ésser irregulars, amb una noia, parenta de la seva muller (aquesta segueix vivint en la reclusió física i espiritual que li és la seva follia). I si la primera part ens descriu d'una manera ben idònia els pensaments i les reaccions d'un home enfrontat amb una situació dolorosa, a la segona trobem, ben anotats, els episodis que han de dur a la unió amb Miquel. Té pàgines ben felices, en el començament, on ens pinta una família mediocre, amb la noia que ha romàs soltera, poc afavorida en bellesa, però rica en intel·ligència i temperament artístic. També és encertada la descripció dels moments inicials de l'idil·li, i àdhuc la del piset que estatja uns amors que, per bé que clandestins, no tenen un aire tan pecaminós com, més endavant, els atribueix Genoveva. (Un amic meu, tan intel·ligent com càustic, definia, i no pas pejorativament, "Els dos miralls", com "una novel·la rosa amb dret a garçonnière". La fórmula podria perfectament aplicar-se a molts dels best-sellers de totes les literatures, i no veig cap mal a que uns quants novel·listes catalans ben dotats del talent narratiu, com el mateix Enric Massó, l'explotin a profit d'un públic poc donat a complicacions psicològiques i a tècniques agosarades, derivades de Faulkner o de Joyce.) Malgrat els prejudicis religiosos i socials del nostre ambient, la solució d'ajuntar-se lliurement, sense esperar la fatal ruptura del lligam matrimonial amb la pobra asilada, té força precedents a la nostra societat i està justificada pel llarg allunyament de Miquel. Però aquestes objeccions no afecten gaire la impressió de conjunt d'aquesta primera novel·la, que es llegeix d'una glorada, i que manté en un perfecte equilibri el contrapunt de les dues psicologies: la masculina i la femenina, que formen el nus del llibre i la seva justificació.